ਸਾਬਿਰ ਅਲੀ ਖਾਨ
ਬਨਾਮ
ਸੈਯਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਹਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7086-7087 ਦੇ 2009)
ਅਪ੍ਰੈਲ 13, 2023

[ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਯ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995:

ਉਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ – ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ – ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪੂਰਨ ਕਰਨਾ – ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ, ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਟ੍ਰੱਸਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਹ-ਮਾਲਕ, ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਇਹ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੋਵੇ – ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ – ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਕਫ ਲਈ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈ – ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਲਮਾਈਟੀ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟ੍ਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ – ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੂੰਕਿ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੈਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਅਲਮਾਈਟੀ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ – ਇੱਕ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਰੇ ਸਹ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਓਸਟਰ ਦਾ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣਾ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਵੇਗਾ – ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਕਫ ਦੀਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਬਾਹਰ:

ਧਾਰਾਵਾਂ 52(2) ਅਤੇ 107 – ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ – ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਦੀਦ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1934 ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਕਫ – ਅਸਲ ਵਾਕਿਫ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ – ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ-ਕਿਊਏ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਬਣ ਗਿਆ – ਪਰੰਤੂ, ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਭੂਮੀਦਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮਿਊਟੇਟ ਕਰਵਾ ਲਏ

ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਲਈ – ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਰਾਹਤ ਮੰਗੀ ਗਈ – ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ, ਕਿਊਏ ਦੇ ਇੱਕ ਭਰਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ – ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਸੰਘਟਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ – ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 1974 ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਕਫ ਨੂੰ ਡੁੱਬੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ – ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿਊਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ – ਕਿਊਏ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – 1988 ਵਿੱਚ, ਕਿਊਏ ਨੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ – ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ ਕਿ ਕਿਊਏ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਬਣ ਗਿਆ – ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ – ਕਿਊਏ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਯੂ.ਪੀ. ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 52(1) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬੇਜ਼ਾ

ਕਬਜ਼ਾਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕਰਕੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ – ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 30 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ – ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਏਡੀਜੇ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਡੀਜੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ – ਹਾਲਾਂਕਿ; ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ, ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਟ੍ਰੱਸਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਹ-ਮਾਲਕ, ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਬਣ ਗਿਆ – ਧਾਰਾਵਾਂ 49ਏ ਅਤੇ 49ਬੀ ਨੂੰ 1971 ਦੇ ਐਕਟ 28 ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ 1974 ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਜੋ ਕਿ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾਵਾਂ 49ਏ ਅਤੇ 49ਬੀ ਦੇ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਰੀ ਖਿਲਾਫ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਰਟ. 96 ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਮੈਨੇਜਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ – ਆਰਟ. 96 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਯੋਗ ਵਿਕਰੀ ਦਾ – ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1960 – ਧਾਰਾ 49 ਏ, ਬੀ.

ਧਾਰਾ 107 – ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ – ਆਰਟੀਕਲ 96 ਅਤੇ 65 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ 1960 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ 1974 ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਵਕਫ ਐਕਟ 01.01.1996 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ – ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ – ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ, 1963 – ਆਰਟੀਕਲ 96 ਅਤੇ 65.

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵਿਕਰੀ 1960 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਵਿਕਰੀ 1974 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਐਕਟ 1.1.1996 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਦੋ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਰੀਆਂ ਖਾਲੀ ਸਨ। ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1963 ਦੇ ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਨੇ 1960 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਕਤ ਵਿਕਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ QA ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਸੀ। ਵਿਕਰੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 96 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ QA ਦੁਆਰਾ 26.09.1974 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹੋਰ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਅਤੇ 96 ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ 1963 ਦੇ ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਖੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਟਾਲਣਯੋਗ ਸਥਾਨਾਂਤਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨਾਂਤਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਕਾਵਟ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮੁਤਵੱਲੀ, ਟ੍ਰਸਟੀ ਜਾਂ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬੀ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਅਧੀਨ ਸੀਮਾਂਕਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਚੱਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਐਕਟ 01.01.1996 ਨੂੰ ਜਨਮਿਆ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ

ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਅਧੀਨ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ ਐਕਟ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। [ਪੈਰਾ 16]

1.2. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਵਿਕਰੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਕਰੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਅਸਰ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 96 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 20]

1.3. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ, 26.09.1974 ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਹੈ ਜੋ 13.02.1974 ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਮਝੌਤੇ ਨੇ 12.09.1974 ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ) ਦੁਆਰਾ 20.09.1969 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਦ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਬਹਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਰੱਦ ਦੀ 02.03.1972 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਵੈਧ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਸਫਲਤਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਜੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਵਿਕਰੀ ਅਵੈਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21]

1.4. ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਇਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 96 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਵੈਧ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਵੈਧ ਵਿਕਰੀ ਦਾ। [ਪੈਰਾਸ 22, 23]

1.5. ਧਾਰਾਵਾਂ 49A ਅਤੇ 49B ਨੂੰ 1971 ਦੇ ਯੂ.ਪੀ. ਐਕਟ 28 ਦੁਆਰਾ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਉਏ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 26.09.1974 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਵੈਧ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਕਰੀ ਅਵੈਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦੇ। [ਪੈਰਾ 35]

1.6. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52, ਜੋ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਹੈ, ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 51(1)(ਅ) ਨੂੰ ਐਕਟ 27 ਦੇ 2013 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਕੇ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਦਾਨ, ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਤਬਾਦਲਾ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਪਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਕਫਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 51 ਜਾਂ 56 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਹਵਾਲਗੀ ਲਈ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਗ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੰਪਤੀ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਧਨਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 36, 37]

1.7. ਐਕਟ 01.01.1996 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਧਾਰਾ 52 ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 51 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 51 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ 51 ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਕਰੀ, ਜੋ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਕਰੀਆਂ 01.01.1996 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 14.10.1960 ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 13.09.1974 ਹੈ। [ਪੈਰਾ 38]

1.8. 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49B ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਦੇ ਨਾਲ ਪਰੀ ਮਟੀਰੀਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ,

ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 49A ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49A ਨੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51(1) ਦੇ ਸਮਾਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 49A ਅਤੇ 49B ਨੂੰ 1971 ਦੇ ਐਕਟ 28 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ 1974 ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਜੋ ਧਾਰਾਵਾਂ 49A ਅਤੇ 49B ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ, ਇੱਸ ਲਈ, ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 112(3) ਅਧੀਨ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਧਾਰਾ 49A ਨੂੰ ਧਾਰਾ 49B ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਤੋਂ ਬਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 112(3) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 52 ਹੋਵੇਗਾ, ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1.9. ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਵਕਫ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ 26.07.1934 ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਵਕਫ-ਅਲਲੌਲਦ ਹੈ। ਵਕਫ-ਅਲਲੌਲਦ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ।

1.10. ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵੇਰਵੇ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। 1923 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਆਡਿਟ ਅਤੇ ਖਰਚ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 10 ਨੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਵਕਫਸ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਗਰਾ ਅਤੇ ਅਵਧ ਦੇ ਯੂਨਾਈਟੇਡ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸਜ਼, ਜਿਸਨੂੰ ਯੂਨਾਈਟੇਡ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸਜ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ, 1936 ਦਾ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

1.11. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਵਕਫ ਅਲਲ-ਔਲਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ 'ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 49|1980-ਏ]

1.12. ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵਕਫ 26.07.1934 ਨੂੰ ਦਿਨਾਂਕਿਤ ਹੈ। 1936 ਦਾ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕਫਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 2(2) ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਕੁਝ ਵਕਫਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦਾ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਕੀਫ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵੰਸਜਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 38(1) ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰ ਵਕਫ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚਾਹੇ ਉਹ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਿ 26.07.1934 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਵਕਫ ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਦ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ, ਧਾਰਾ 16(2)(i) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 38(1) ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਕਫ ਜੋ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵ, ਕੁਝ ਵਕਫਸ ਉੱਤੇ 1936 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 38 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਫ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ (i) ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ii) ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 16.07.1934 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਵਕਫ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 38 ਦੇ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 50]

1.13. ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਕਫ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਨੇ

ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਰਕਮ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਕਮ ਰੁ. 500/- ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਇਮਾਮਬਾੜਾ ਵਿੱਚ ਮੁਅੱਜ਼ਿਨ ਅਤੇ ਲਾਈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਮੋਹਰਰਮ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਜਲਿਸ-ਏ-ਅਸ਼ਰਾ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਬਾਕੀ ਧਾਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੰਸ਼ਜ ਮੁੱਕ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 51]

1.14. ਆਮਦਨ ਦਾ ਜੋ ਹਿੱਸਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਲੱਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹੋਵੇ, ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 53]

1.15. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਜਾਇਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵਿਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਜੋ ਸੰਪਤੀ ਬਚੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ) ਅਗੇ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਆਦੇਸ਼ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਟਡ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਬਾਰੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਮੁੜ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। [ਪੈਰਾ 54]

1.16. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੋਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ, ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਟਰੱਸਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ, ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਇਹ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 55]

1.17. ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਕਫ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ, ਰੱਬ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨਸ਼ਾ, ਭਾਵ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੂੰਕਿ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੈਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਰੱਬ ਹੈ, ਲੋੜ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਰੱਬ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਦਾਵਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਾਫੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਥਾਪਨ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 56]

1.18. ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਧਾਰਾ 96 ਅਧੀਨ ਆਵੇ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਚੋਲਣ, ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ, ਵਕਫ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 134B ਅਤੇ ਧਾਰਾ 96 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਕਫਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਬਾਦਲਾ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਦੇ ਸਕਦੀ

ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਵੈਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ 2 ਅਤੇ 4 ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ, ਤਬਾਦਲੇ ਖਾਲੀ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਖਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 61]

1.19. ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਕਿ 1974 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਸੌਦਾ ਸੀ। ਸੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਸੌਦੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਗਾਊ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(k) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਵਿੱਚ "ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ" ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੋਨੋਂ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਹ ਧਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਾਭ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਕੀਫ ਦਾ ਵੰਸ਼ਜ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 62-64]

1.20. 'ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ' ਨਾਲ ਵੀ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 88, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧ ਹੈ, ਉਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਕੋਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਉਹ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬੱਧ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਕਫ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਵਕਫ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਢਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਟਰੱਸਟੀ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਤਿਕਰਮਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 65 - 67]

1.21. ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ, ਪਿਛਲੇ ਮੁਤਵੱਲੀ, ਯਾਨੀ ਕਿਉ.ਏ., ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀ ਦੱਸ ਕੇ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ, ਆਰਟੀਕਲ 96 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ 'ਤੇ ਘੱਟ ਹੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਖਾਲੀਪਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਦੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਲੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 68]

1.22. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ, ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ,1963 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 69]

1.23. ਐਕਟ 01.01.1996 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ 14.10.1960 ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ 26.09.1974 ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਆਰਟੀਕਲ 96 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਰਟੀਕਲ 65 ਦੀ ਅਰਜੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ 1974 ਵਿੱਚ

ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਆਰਟੀਕਲ 96 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇੱਕੋ ਹੋਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਰਟੀਕਲ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਲਗਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 65 ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਯਾਨੀ 1986 ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 65 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਕੇਵਲ 01.01.1996 ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 107 ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਟਾਈਟਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਦੌੜਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੜਾ। [ਪੈਰਾ 70]

1.24. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜੋ ਸੀਮਾਂਕਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਉਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1997 ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਵਜੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੀਮਾਂਕਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਚੀਜ਼ ਮੁੜ ਜਿਉਂਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 71]

1.25 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 96 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ। ਧਾਰਾ 96 ਦੀ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 52 ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਕਾਇਮ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਹੱਕ ਜੋ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 72][991-A-B]

ਟੀ. ਕਲਿਆਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜ ਗੋਰੀ ਥਾਈਕਲ ਵਕਫ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 9 SCC 306 : [2008] 11 SCR 758; ਸੀ. ਬੀਪਥੁਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵੇਲਾਸਾਰੀ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣ ਕਦੰਬੋਲੀਥਯਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1965 SC 241 : [1964] SCR 836 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਸਾਹੂ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਐਲ.ਆਰ.) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਉੜੀਸਾ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਐਂਡੋਵਮੈਂਟਸ, ਉੜੀਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 1983 ਉੜੀਸਾ 205; ਅਨੀਸੁਰ ਰਹਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਅਬੁਲ ਹਾਯਾਤ AIR 1965 ਪਟਨਾ 390 – ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਮਾਇਲ ਫਾਰੂਕੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 1995 SC 605 : [1994] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਮਸਜਿਦ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਸ਼ਾਹਿਦ ਗੰਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ AIR 1940 PC 116; ਫਕੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਕਾਜੀ ਫਸੀਹੁਦੀਨ ਅੰਸਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 1956 SC 713; ਮੋਅੱਤਰ ਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੋਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ, ਯੂ.ਪੀ. ਕੈਂਪ ਬਰੇਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 1970 ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ 509; ਖਿੱਲੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ (1985) 1 SCC 28 : [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1136; (ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਅਮੀਨਾ ਖਾਤੂਨ ਬਨਾਮ ਤੀਜਾ ਐਡ. ਡੀ.ਜੇ. ਫਰੁੱਖਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ 1987 ਅੱਲ ਐਲ.ਜੇ. 1282; ਛੇਦੀ ਲਾਲ ਮਿਸਰਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਲ੍ਰਸ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਸਿਵਿਲ ਜੱਜ, ਲਖਨਊ ਅਤੇ ਹੋਰ (2007) 4 SCC 632 : [2007] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 568; ਕੇ. ਐਸ. ਵਿਸਵਾਮ (ਅਯਰ) (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਲ੍ਰਸ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਮਦਰਾਸ (1994) ਸੁਪਲ. 2 SCC 109; ਵਾਲੀ ਮੁਹੰਮਦ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਲ੍ਰਸ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਰਹਮਤ ਬੀ (ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 1999 SC 1136 : [1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 852; ਫਜਲੁਲ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [1965] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 307 : AIR 1965 SC 1722; ਡਾ. ਐਮ. ਇਸਮਾਇਲ ਫਾਰੂਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1994) 6 SCC 360 : [1994] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਸੈਯਦ ਯੂਸੁਫ ਯਾਰਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੈਯਦ ਮੁਹੰਮਦ ਯਾਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ [1967] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 318; ਐਮ. ਸਿੱਦੀਕ (ਮ੍ਰਿਤਕ)ਲੀਗਲ ਰਿਪ੍ਰੈਜੈਂਟੇਟਿਵਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 1 SCC 1 : [2019] 18 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਕਰਨਾਟਕ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2004) 10 SCC 779 : [2004] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 255; ਠਾਕੁਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਮਾਇਲ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਸਾਬਿਰ ਅਲੀ AIR 1962 SC 1722 : [1963] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 20; ਅਹਮਦ ਜੀ.ਐਚ. ਅਰਿਫ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ

ਵੈਲਥ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੋਲਕਾਤਾ AIR 1971 SC 1691 : [1970] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 19; ਚਿੰਨਾ ਜੀਯਾਂਗਾਰ ਮੁੱਟ, ਤਿਰੁਪਤੀ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਵੀ. ਪੁਰੁਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 1974 ਏ.ਪੀ. 175; ਵਕਫਸ ਮਦਰਾਸ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਫਸਰ ਬਨਾਮ ਸੁਬਰਮਣਯਮ ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 1977 ਮਦਰਾਸ 79; ਅਬਦੁਲ ਫਤਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸ਼ਾਕ ਬਨਾਮ ਰੁਸੋਮੀ ਧਰ ਚੌਧਰੀ 22 ਇੰਡੀਅਨ ਅਪੀਲਸ 76; ਯੂ.ਪੀ. ਸੁੰਨੀ ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਸਨ ਜਹਾਨ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ AIR 1977 ਅੱਲ 18; ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਦਿਤਿਆ ਬੰਦੋਪਾਧਿਆਇ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 8 SCC 497 : [2011] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1028 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮੁੱਲਾ ਨੇ “ਮੁਹੰਮਦਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ” (22ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ) – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1994] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 8 (ਵੀ) ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 713 ਪੈਰਾ 8 (ਵੀਆਈ) ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1136 ਪੈਰਾ 8 (ਐਕਸ.ਵੀ.ਆਈ) ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2007] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 568 ਪੈਰਾ 9 (ਵੀਆਈ), 14 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(1994) 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 109 ਪੈਰਾ 9 (ਵੀਆਈ) ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 852 ਪੈਰਾ 9 (ਵੀਆਈ) ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1965 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 307 ਪੈਰਾ 11 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1994] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 11 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(1967) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 318 ਪੈਰਾ 13 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2019] 18 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 13 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2004] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 255 ਪੈਰਾ 13 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1963] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 20 ਪੈਰਾ 14 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1970] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 19 ਪੈਰਾ 14 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2008] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 758 ਪੈਰਾ 72 ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

[2011] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1028 ਪੈਰਾ 65 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 836 ਪੈਰਾ 71 ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7086-7087 ਦੇ 2009।

ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 02.05.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 595 ਅਤੇ 596 ਦੇ 2003।

ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਹਮਦ, ਮਿਸ ਲੁਬਨਾ ਨਾਜ਼,
ਮਿਸ. ਕਮਨਾ ਸਿੰਘ, ਅਨੁਰਾਗ ਰਾਵਤ, ਸ਼ੈਕ ਮੁਹੰਮਦ ਹਨੀਫ, ਅਮਨ ਖੁੱਲਰ,
ਮਿਸ. ਸੋਮਿਆ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਖਾਨ, ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਪੀ.ਐਸ. ਪਟਵਾਲੀਆ, ਐਸ.ਆਰ. ਸਿੰਘ, ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਏਜਾਜ਼ ਮਕਬੂਲ, ਮਿਸ ਅਕ੍ਰਿਤੀ ਚੌਬੇ, ਮਿਸ. ਤਾਨਿਆ ਸ਼੍ਰੀ, ਮਿਸ. ਹਰਸ਼ਿਕਾ ਵਰਮਾ,
ਸੈਫ ਜ਼ੀਆ, ਸੈਯਦ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਜਤਬਾ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਮਿਸਰਾ, ਮੰਗਲ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਯਾਦਵ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਯਾਦਵ, ਮਿਤਰ ਰਾਵ, ਗੌਰਵ, ਵਕੀਲ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

1. ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸੁਧਾਰ ਨੰਬਰ 595 ਅਤੇ 596 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੁਧਾਰ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਰ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 52(2) ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੇਨਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52(1) ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

2. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਇਸਨੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ, ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

3. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਐਸ. ਪਟਵਾਲੀਆ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਆਰ. ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ-ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਵਕਫ, ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਰ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ-ਕਲੈਕਟਰ, ਵਕਫ, ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਤੱਥ

4. ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਚਾਰਟ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

insert table

5. ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ 26.07.1934 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਿਯੁਕਤ

ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ 1948 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਿਊਬ ਵੈਲ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਓਐਸ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ 1950 ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ 11.07.1962 ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ, ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਇੱਕ ਵੈਧ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। 16.12.1958 ਨੂੰ, ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਛੱਡ

6. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਮੁੜ-ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੱਦ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਭਾਵ, ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਐਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਕਫ ਸਨ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਰਾਜਸਵ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਅਯੋਗ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਧਾਰ ਅਪੀਲ ਵੀ 29.01.1969 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ 02.03.1972 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਉਸ ਬਹਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ 13.02.1974 ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ, ਭਾਵ, ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ। ਸਮਝੌਤਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਸੀ ਕਿ ਵਕਫ 'ਤੇ ਕਦੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿ ਪਲਾਟਾਂ ਦੇ ਭੂਮਿਧਰ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਹਿਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ (ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵਿਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਸਨ, ਜੋ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਲੈਕਟਰ, ਏਕੀਕਰਨ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਮੰਨਿਆ, 29.01.1969 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜੋ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1960 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ '1960 ਦਾ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 49A ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 02.03.1972 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 26.09.1974 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਦੀਦ ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ, ਭਾਵ, ਸ੍ਰੀ ਸੈਯਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੈਯਦ ਸੁਜਾਤ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਜੋ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 5874 ਦੀ 1974 ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਉਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਏਕੀਕਰਨ ਦੁਆਰਾ 12.09.1974 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 01.05.1988 ਨੂੰ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੁਜਾਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਬਣ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਜਾਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ੍ਰੀ ਸਜ਼ਾਦ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆ, ਦੋਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਚਾ, ਭਾਵ, ਸ੍ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 1974 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 5874 ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ। ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੇ 16.07.1997 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52(1) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਜਿਵੇਂ, ਸ੍ਰੀ ਸਈਅਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਹਿਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਹਨ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮਿਤੀ 31.12.1997 ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ

ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਥਿਤ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਬਜ਼ਕਾਰਾਂ ਜੱਜ, ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਿਰ। ਉਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 1998 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 23414 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਦੇ ਨਾਲ ਪੱਖ ਮਿਲਿਆ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਆਈ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ 2002 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2002 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3। ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 28.03.2003, ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਆਫ਼ ਦ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਹ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪ੍ਰਯੋਗਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਲਈ ਆਈ.

ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ

i. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52(1) ਅਨੁਸਾਰ, ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ ਅਨੁਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਲੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਾਮਲਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ii. ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੱਚੀ ਕਾਪੀ (ਕਾਗਜ਼ ਨੰਬਰ 42C ਅਤੇ 53C2) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ।

iii. ਬੋਰਡ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਈ ਗਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

iv. ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੰਟਰੋਲਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52(1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

v. ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰੀਕਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੰਟਰੋਲਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 52(1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲਰ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੰਟਰੋਲਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰਹਿਤ ਸੀ।

vi. ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

vii. ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਕਬਜ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਜੋਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਯੂ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49ਏ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52ਏ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਐਕਟ ਵਕਫ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਖਾਸ ਐਕਟ ਸਨ। ਇਹ ਅਬਸੋਲਿਊਟ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਣ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

8.

i. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਵਕਫ ਨੂੰ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਕਫ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਕਫ।

ii. ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਉਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ 1960 ਯੂ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਵੈਧ ਸੀ।

iii. ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ 29.06.1974 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ (ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ) ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਵੈਧ ਸੀ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਆਗਿਆ ਧਾਰਾ 49ਏ ਅਧੀਨ 1960 ਯੂ.ਪੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ 1960 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ (ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ), ਜੋ ਇੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖਾਲੀ ਸੀ।

iv. ਸ੍ਰੀ ਸਈਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਹਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਈਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਵਕਫ-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਵਿੱਚ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਇੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

v. ਸ੍ਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਮਾਈਲ ਫਾਰੂਕੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ1$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਜਿਸਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਸ਼ਾਹਿਦ ਗੰਜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ2$_{SUPERSCRIPT}$ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

vi. ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਸੰਪਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਜੋਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਟਰੱਸਟ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ, ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ [ਦੇਖੋ ਫਕੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਕਾਜੀ ਫਸੀਹੁਦੀਨ ਅੰਸਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ3$_{SUPERSCRIPT}$]। ਕਿ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

viii. “ਹਰ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਪਬਲਿਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ, ਸੰਪਤੀ ਅੱਲਾਹ ਮਹਾਨ ਜਾਂ ਵਕਫ ਖੁਦ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਨੀਂਵ ਆਰਥਿਕ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ”। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੋਅੱਤਰ ਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਜੌਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ, ਯੂ.ਪੀ. ਕੈਂਪ ਬਰੇਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ4 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ।

ix. ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 96, ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵੱਲੋਂ, ਕੀਮਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦੀ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ (ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁਤਵੱਲੀ/ਮੈਨੇਜਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

x. 1974 ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਜੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 65 ਅਤੇ 96 ਦੇ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 96, ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਹਸਤਾਂਤਰਣੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਧਾਰਾ 65 ਅਧੀਨ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ

ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

xi. ਧਾਰਾ 96 ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 96 ਕੇਵਲ ਖਾਲੀ ਹਸਤਾਂਤਰਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ।

xii. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਹੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 66ਜੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕੱਠੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

xiii. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107, ਜੋ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਪਾਈ ਗਈ। ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਰਾਹੀਂ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਨੂੰ ਬੁਲਾਰ ਕੇ ਹਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

xiv. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨੂੰ ਗਲਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਵਕਫ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

xv. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵਕਫ ਨੰਬਰ 1456 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕੰਟਰੋਲਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ, ਧਾਰਾ 52 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

xvi. ਖਿਲੀਲ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਰੀਕੁਇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ (ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਅਮੀਨਾ ਖਾਤੂਨ ਬਨਾਮ ਤੀਜਾ ਐਡ. ਡੀ.ਜੇ. ਫਰੁਖਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ।

xvii. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਮੀਆਂਜਨ ਪਾਇਆ ਕਿ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇਦਖਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

xviii. ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਤਰਕ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਇਕ ਇਕਪਾਸ਼ੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੱਚਾਈ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ, ਵਕਫ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ ਅਤੇ, ਆਖਰਕਾਰ, ਇਜਾਜਤ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਤਬਾਦਲਾ ਗਲਤ ਸੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ'। ਕੋਈ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ

ਦਿੱਤੇ ਪੂਰੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਜਾਜਤ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

xix. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ

9.

i. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾਂਕਣ ਦੀ ਅਵਧੀ 1996 ਤੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸਜਾਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ 01.05.1988 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਜਾਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਲੰਘੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਈਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਹਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ii. ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਈਦ ਅਹਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ 13.02.1974 ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਹ 14.10.1960 ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਕਤ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਹੱਕ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ... ਸੰਘਟਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਿੰਨ ਸੰਘਟਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ।

iii. ਸ਼੍ਰੀ ਸਈਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਇੱਕ ਆਮ ਆਰਟੀਕਲ ਸੀ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਵਧੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ 1996 ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ।

iv. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਕਫ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਗੁਣ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪਿਛਲੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੀ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਕਬਜ਼ਾ ਪਿਛਲੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਧੀਨ ਆਰਟੀਕਲ 134B ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਨਹੀਂ।

v. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

vi. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

a. NONEਛੇਦੀ ਲਾਲ ਮਿਸਰਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਲ੍ਰਸ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਲਖਨਊ ਅਤੇ ਹੋਰNONE;NONE NONE

b. NONEਕੇ.ਐਸ. ਵਿਸਵਾਮ ਅਯਰ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਲ੍ਰਸ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਮਦਰਾਸNONE;NONE NONE

c. NONEਵਾਲੀ ਮੁਹੰਮਦ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਲ੍ਰਸ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਰਹਮਤ ਬੀ (ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਅਤੇ ਹੋਰNONE·NONE NONE

10. ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਐਸ. ਪਟਵਾਲੀਆ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਜੋ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ,

ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਕੋਈ ਵੈਧ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਕਫ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਹੋਵੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ। ਵਕਫ ਨੇ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ 16.12.1958 ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮਿਊਟੇਟ ਹੋ ਗਈ। ਵਕਫ ਦੀ ਮਿਤੀ 26.07.1934 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਸਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਵਕਫ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ”

ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਸ਼ੀਆ ਗਰੀਬ, ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦ, ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਸਈਦਾਂ ਲਈ-ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ, 1913 ਦੇ ਐਕਟ 6 ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਂ ਨੇ ਸ਼ਰੀਆ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਔਪਚਾਰਿਕ ਬਿਆਨ (ਸਿਘਾ) ਨਾਲ ਵਕਫ (ਟਰੱਸਟ) ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ, ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਕਫੁਲ ਔਲਾਦ (ਔਲਾਦ ਲਈ ਟਰੱਸਟ) ਦੇ ਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ....”

ਵਕਫ ਦੀਦ ਦੀ ਧਾਰਾ ਈ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

“ਈ. ਜੇਕਰ, ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ ਮੇਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਬਚੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਬੇਗਮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਤਨੀ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਸੁਵਿਧਾ ਸੰਕਲਨ ਦੇ ਟੈਬ ਏ ਵਿੱਚ ਖੈਰਾਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।”

11. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਛੱਡ ਕੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜੋ ਸੌ ਬਿਘਾ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਨੇ ਖੁਦ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਮਿਸਟਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਸਨ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਲਗਭਗ 4272 ਬਿਘਾ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੇ ਗਏ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਵਕਫ ਦੀਦ ਨੇ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਕਫ 24.07.1934 ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ, 1913 ਲਾਗੂ ਸੀ। ਐਕਟ ਨੇ ਵਕਫ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਅਧੀਨ, ਧਾਰਾ 2(e) ਦੁਆਰਾ, ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਨੂੰ 1923 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਅੱਗੇ 1930 ਵਿੱਚ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ, 1930 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਐਲਾਨਿਆ ਕਿ 1913 ਦਾ ਐਕਟ 1913 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਕਫਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂ.ਪੀ. ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫਸ ਐਕਟ, 1936 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ '1936 ਦਾ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਤੇ 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1936 ਜਾਂ 1960 ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਨੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਥਿਤ ਵਕਫ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਜਾਂ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। ਵਕਫ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਕਸਦ ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਗਰੀਬ ਨੂੰ। 1936 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਵਕਫ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। 26.07.1934 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੀ ਵਕਫ ਦੀਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਖੈਰਾਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਫਜ਼ਲੁਲ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬ ਵਕਫ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਵਾਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਕਥਿਤ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਜਨ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1934 ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ 1923 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਉਕਤ

ਐਕਟ ਨੇ, ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਇਹ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2(2)(i) ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ ਤੇ, 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ, ਸੈਕਸ਼ਨ 38 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਤੀਜਾ ਵਰਜਨ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਵਕਫ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। ਕੰਟਰੋਲਰ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹੋਰ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਵਕਫ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ ਇਸ ਲਈ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ, ਦਾਅਵਾ ਬਿਨਾਂ ਆਧਾਰ ਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਫਿਰ, ਸੈਕਸ਼ਨ 29 ਨੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਕਫ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਵਕਫਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 69, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਕਫ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 45B ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਕਫ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕਫ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਅੰਸ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਰਿਸਪੌਂਡੈਂਟ ਨੰਬਰ 4-ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 08.07.2008 ਹੈ, ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਫਿਰ, ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 36 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੋ ਵੇਰਵੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਗੁੰਮ ਸਨ। ਵੈਧ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 52 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1974 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇ ਗਏ ਹਨ, 22 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ। ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਹੋਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਜਾਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, 12.09.1974 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਆਰਡਰ ਅੰਤਿਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਰਿਸਪੌਂਡੈਂਟਸ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਬਾਧਾ ਰਹਿਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ, ਸੈਕਸ਼ਨ 107 ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਦੇ 1940 XXI ILR 493 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਐਮ. ਇਸਮਾਈਲ ਫਾਰੂਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ1 ਤੋਂ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 107 ਆਪਣੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਸ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਟੀ. ਕਲਿਆਮੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਸੁਪਰਾ)। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਆਇਆ 1974 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

i. ਕੰਟਰੋਲਰ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 16.07.1997 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼;NONE NONE

ii. 26.09.1974 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਸਲ;NONE NONE

iii. ਜਵਾਬੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਰ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ (ਨੰਬਰ 4 ਦੀ 1998) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ;NONE NONE

iv. ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ 30.05.1998 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼;NONE NONE

v. ਵਕਫ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ 2002;NONE NONE

vi. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ;NONE NONE

vii. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਅਤੇ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ,NONE NONE

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਸੀ।NONE NONE

1 (1994) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 360

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ 1960 ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ 1974 ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਭਰ ਆਏ ਸਨ। 1974 ਤੋਂ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ 1986 ਵਿੱਚ, ਭਾਵ, 1974 ਤੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

13. ਇਹ ਅਗਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸੀਮਾਂਕਣ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੈਯਦ ਯੂਸੁਫ ਬਨਾਮ ਯਾਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੈਯਦ ਮੁਹੰਮਦ ਯਾਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ12 ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਦੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਾਭਾਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਅਗਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੈਧ ਵਕਫ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲਾ ਵਕਫ ਕੋਈ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਲਾਭਾਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਕੀਫ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਲਾਭਾਰਥੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਰੋਕ ਸਿਰਫ ਮੁਤਵੱਲੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਕਫ ਵੱਲੋਂ ਫਿਦਾਇਨੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਐਮ. ਸਿੱਦੀਕ (ਮ੍ਰਿਤਕ)ਬਰੂ ਲੀਗਲ ਰਿਪ੍ਰੈਜੈਂਟੇਟਿਵਸ (ਰਾਮ ਜਨਮਭੂਮੀ ਮੰਦਰ ਕੇਸ) ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ13 ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ14 'ਤੇ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਸੁਭਾਅ

14. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 4 ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਕਫ, ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ, ਵਕਫ, ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਿਰ, ਯੂ.ਪੀ., ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ। ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ, ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਆਰ. ਸਿੰਘ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਮਝੌਤਾ ਅਰਜ਼ੀ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 69 ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ 29.01.1969 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵੀ 02.03.1970 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲਰ ਨੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਜੋ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਉੱਤੇ, ਕੰਟਰੋਲਰ ਨੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਥਾਕੁਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਮਾਈਲ ਬਨਾਮ ਥਾਕੁਰ ਸਾਬਿਰ ਅਲੀ[15] 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਕੀ ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਅਤੇ 96 ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ/ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਖਿਲਾਫ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਨੁੱਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 69 ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ ਜਿਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਵਕਫ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਸੀ। ਯੂ.ਪੀ. ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਹੋਲਡਿੰਗ ਐਕਟ, 1953 ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 49 ਇਸੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਵਲ ਕੋਰ ਦੇ ਸੇਲਜ਼ ਬੇਕਾਰ ਸਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51(1) ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 51(A) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ। ਦੁਬਾਰਾ, ਸਮਰਥਨ ਠਾਕੁਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਮਾਈਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵੀ ਅਹਿਮਦ ਜੀ.ਐਚ. ਆਰਿਫ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵੈਲਥ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਲਕੱਤਾ 16. ਕਿਸੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ/ਮੁਤਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਇਦਾਦ. ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਐਕਟ ਦੇ ਇਹ ਅੱਗੇ ਹੈ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 65 ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਛੇਦੀ ਲਾਲ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਰਾਹੀਂ Lrs. v. ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਲਖਨਊ ਅਤੇ ਹੋਰ 17. ਵਕਫ਼ ਡੀਡ ਦਾ ਪੈਰਾ-34 ਏ, ਜੋ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ 500/- ਰੁਪਏ ਖਰਚਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ-34E, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੰਸ਼ਜ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ, ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ 'ਵਕਫ਼' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਵਕਫ਼। ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੈ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.1 ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 30 ਸਾਲ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ 1997 ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ, ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 23 ਸਾਲ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ. ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ.

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

15. ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਿੰਦੂ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

1. ਕੀ ਇੱਕ ਵੈਧ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ?

2. ਕੀ 13.02.1974 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ 12.09.1974 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵੈਧ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਖਾਰਜ ਹਨ?

3. ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਕਰੀਆਂ, ਇੱਕ 14.10.1960 ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜੀ 26.09.1974 ਨੂੰ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਖਾਰਜ ਹਨ?

4. ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੀ ਗਈ ਹੈ?

5. ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਸੀ? ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹੇ ਗਏ ਆਰਟੀਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ?

6. ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦਾ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅਸਰ ਹੈ?

7. ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ ਤੇ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ?

16. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ 1960 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ 1974 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਟ 1.1.1996 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮਾਂ ਦੇ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਰੀਆਂ ਖਾਰਜ ਸਨ। ਹੋਰ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 96 1960 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਵਿਕਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਾਸਿਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਰਾ

ਮੁਤਵੱਲੀ ਸੀ। ਵਿਕਰੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 96 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਿਹੜੇ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹ 26.09.1974 ਨੂੰ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਹੋਰ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਤਵੱਲੀਲ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਅਤੇ 96 ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਖੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਰਟੀਕਲ 96 ਟਾਲਣਯੋਗ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਇੱਕ ਖਾਰਜ ਤਬਾਦਲਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਕਾਵਟ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮੁਤਵੱਲੀ, ਟਰੱਸਟੀ ਜਾਂ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਰੀਆਂ ਖਾਰਜ ਸਨ, ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਅਧੀਨ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਐਕਟ 01.01.1996 ਨੂੰ ਜਨਮਿਆ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਪਾਇਆ ਗ ਅੱਗੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ 107 ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਐਕਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਿਆ।

17. ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ। ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਿਤ ਸਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਤੇ, 'ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ' ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦਾ ਲੇਖ 65 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸੀਮਾਕਾਲ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੀਮਾਕਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

65. ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਰਲੇਖ ਉੱਤੇ। ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ' ਜਦੋਂ ਮੁਦਾਈ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ
ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ.—ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ—

(ਅ) ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਸੇ ਰਿਮੇਂਡਰਮੈਨ, ਰਿਵਰਜਨਰ (ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਧਾਰਕ ਵੱਲੋਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਤਦ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਰਿਮੇਂਡਰਮੈਨ, ਰਿਵਰਜਨਰ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਧਾਰਕ ਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਇਦਾਦ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

(ਬ) ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਤਦ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

(ਸ) ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਸੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਖਰੀਦਿਆ ਜਦ ਕਿ ਜੱਜਮੈਂਟ-ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ, ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਜੱਜਮੈਂਟ-ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ।

18. ਭਾਰਤੀ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 134B ਸੀ ਅਨੁਛੇਦ 96 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸਾਲ 1963. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਸਾਰਣੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 134B ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਐਕਟ, 1908 ਅਤੇ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 96:

96. ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਬੌਧ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਦਾਨਪੁਣ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵੱਲੋਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਕੀਮਤੀ ਵਿਚਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਚੈਰਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾਈ ਲਈ।ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਮੌਤ, ਅਸਤੀਫਾ ਜਾਂ ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਪਰਚਾਰਕ ਨੂੰ ਚੈਰਿਟੀ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਜੋ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।"

19. ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਟੀ. ਕਲਿਆਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜ ਗੋਰੀ ਥੈਕਕਲ ਵਕਫ ਅਤੇ ਹੋਰ18. ਇਹ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

“35. ……ਅਸੀਂ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਲੇਖ 96 ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1908 ਦੇ ਲੇਖ 134ਬੀ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਥੇ 1908 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ, ਅਸਤੀਫਾ ਜਾਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਚੱਲਣੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੀ 1963 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਮਾਂ 12 ਸਾਲ ਦਾ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ, ਅਸਤੀਫਾ ਜਾਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਜਾਂ ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਧਰਮਾਰਥ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ, ਜੋ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਚੱਲਣੀ ਸੀ।”

20. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਵਿਕਰੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਕਰੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖ 96 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

21. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ, 26.09.1974 ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਹੈ ਜੋ 13.02.1974 ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਸਮਝੌਤਾ ਨੇ 12.09.1974 ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ) ਦੁਆਰਾ 20.09.1969 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਦੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਬਹਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ 02.03.1972 ਦੀ ਰੱਦੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਕਰੀ ਵੈਧ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਵਿਕਰੀ ਅਵੈਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਲੇਖ 96 ਅਧੀਨ ਸ਼ਰਣ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸੀਮਾਂਤ ਸਮਾਂ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ 01.05.1988 ਨੂੰ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੇਵਲ 2000 ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਇਥੇ ਹੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖ 96 ਅਵੈਧ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਵੈਧਤਾ ਵਾਲੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

22. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਏਅਰ 18 (2008) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 306 1940 ਪੀ.ਸੀ 116)। ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਏਅਰ 1956 ਐਸ.ਸੀ 713)।

23. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਨੁਚਿੱਤ 96 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਰੱਦ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰੱਦ ਕਰਨਯੋਗ ਵਿਕਰੀ ਦਾ। ਤਰਕ ਦੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਉੜੀਸਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਸਾਹੂ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਐਲ.ਆਰ.) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉੜੀਸਾ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਦਾਨ, ਉੜੀਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ19$_{SUPERSCRIPT}$। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ:

ਇੱਕ ਮਠ ਦੇ ਮਹੰਤ ਨੇ ਕੁਝ ਸਥਾਈ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੜੀਸਾ ਹਿੰਦੂ ਅਨੁਦਾਨ ਐਕਟ, 1939 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 58 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੀਜ਼ਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਮਠ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 68 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਅਧੀਨ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੋਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਖੋਜ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"8. ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਸੀਮਾਂਤਕਰਣ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਾਰੀਖਾਂ ਤੋਂ, ਭਾਵ, 26-7-1943, 8-1-1944 ਅਤੇ 15-7-1944 ਤੋਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉੜੀਸਾ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਦਾਨ ਐਕਟ, 1951 ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 30-10-69 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1956 ਵਿੱਚ ਸੀਮਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕੇਵਲ ਮਹੰਤ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ 1969 ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਅਨੁਚਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੀਮਾਂਤਕਰਣ ਐਕਟ ਦਾ ਅਨੁਚਿੱਤ 96 ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸੀਮਾਂਤਕਰਣ ਐਕਟ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਨੁਚਿੱਤ 65 ਹੈ। ਅਨੁਚਿੱਤ 65 ਜਾਂ ਅਨੁਚਿੱਤ 96 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਸੀ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਰੱਦ ਕਰਨਯੋਗ ਸੀ।

xxx

10. ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਵਿਲੇਖਣ ਜੋ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈ ਲੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 58(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਦੇਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਥਾਈ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਬਾਦਲਾ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਂ। ਨਾਬਾ ਕਿਸ਼ੋਰ ਪਾਂਡਾ ਬਨਾਮ ਬੁਲੇਂਦਰ, (1974-40 ਕੱਟ ਐਲਟੀ 1152) ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਾਨਯੋਗ ਐਸ.ਕੇ. ਰਾਏ, ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ) ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਸ.58(1) ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਲੀਜ਼ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਰਜੁਨ ਜੇਨਾ ਬਨਾਮ ਚੈਤਨਿਆ ਠਾਕੁਰ (1978) 45 ਕੱਟ ਐਲਟੀ 461, ਮਾਨਯੋਗ ਬੀ.ਕੇ. ਰਾਏ, ਜੇ. ਨੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਫੈਸਲੇ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਰੰਜੀਲਾਲ ਪਟਵਾਰੀ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਏਂਡੋਮੈਂਟਸ, ਉੜੀਸਾ, ਭੁਬਨੇਸ਼ਵਰ (1974) 40 ਕੱਟ ਐਲਟੀ 41 ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਸਾਹਾ ਬਨਾਮ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ, (1966) 32 ਕੱਟ ਐਲਟੀ 510 : (ਏਅਰ 1967 ਉੜੀਸਾ 55), ਜੋ ਮਾਨਯੋਗ ਜੀ.ਕੇ. ਮਿਸਰਾ, ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ) ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਲੇਖਣ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਲੇਖਣ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਮਸਜਿਦ ਸ਼ਾਹਿਦ ਗੰਜ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ. ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਏਅਰ 1940 ਪੀਸੀ 116 ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਸੀਮਾਂਕਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਅਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 361 ਦੀ 1966, ਜੋ 3 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਸੀ (ਸੰਬਰੀ ਬੇਵਾ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫਸ) ਮਾਨਯੋਗ ਆਰ.ਐਨ. ਮਿਸਰਾ, ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ) ਨੇ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36-ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵਿਲੇਖਣ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ

ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਲੀਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਪੈਰਾ. 8)।

6. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ, ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਸੀ ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਸੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਦ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"12. ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਕੀਮਤੀ ਵਿਚਾਰਨਾ ਲਈ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ। ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤਬਾਦਲਾ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਟਾਲਣਯੋਗ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਤਬਾਦਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਤਬਾਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ ਕਰਤਾ ਸੀ।

xxx

xxx

xxx

14. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1966 ਐਸ.ਸੀ. 859 (ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਰੈੱਡੀਅਰ ਬਨਾਮ ਐਨ. ਰਾਮਸਵਾਮੀ ਰੈੱਡੀਅਰ) ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਸੀ "ਕੀ ਆਰਟੀਕਲ 134-ਬੀ ਇਹ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਬਾਦਲੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਦਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ?" ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 134-ਬੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਆਰਟੀਕਲ 134-ਬੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੇਮਤਲਬ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਖਾਲੀ ਜਾਂ ਟਾਲਣਯੋਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

25. ਚੂੰਕਿ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1966 ਐਸ.ਸੀ. 859 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਤਬਾਦਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਬਾਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 134B, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਦਾ ਪੂਰਵਜ ਆਰਟੀਕਲ ਹੈ, ਨਾਲ ਜੋ ਅਸੀਂ ਤੀਜੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨਾਲ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲੇ, ਅਰਥਾਤ, 1900 27 ਇੰਡੀਅਨ ਅਪੀਲਸ 69 (ਈਸੀ) ਅਤੇ 37 ਇੰਡੀਅਨ ਅਪੀਲਸ 147 ਈਸੀ, ਨੇ ਉਕਤ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਮਾਮਲੇ [27 ਇੰਡੀਅਨ ਅਪੀਲਸ 69 ਈਸੀ, ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਦਾਨ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੇਚਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਦਾਨਿਤ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਵਿਕਰੀਆਂ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਸਨ, ਜੇ ਕੋਈ ਰਵਾਇਤ ਹੋਰਥਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਆਰਟੀਕਲ 124 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਪਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵੀ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹੋਰ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 144 ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ 27 ਭਾਰਤੀ ਅਪੀਲਾਂ 69 (ਈਸੀ) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਦਾਨ ਦਾ, ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਰਟ ਚਲੀ ਗਈ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 134ਬੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1908। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸਨੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਆਰਟੀਕਲ 134B ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ, ਜੇਕਰ ਤਬਾਦਲਾ ਇਸ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸੀ ਮੈਨੇਜਰ. ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ:

“(1) ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਧਾਰਮਿਕ ਵਕਫ ਦੀ ਹੈ; (2) ਇਸਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੁਆਰਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ (3) ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਮਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਸੀ। ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਯਤਵਾਂ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਆਰਟੀਕਲ 134-ਬੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ।”

26. ਉੜੀਸਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਸਾਹੂ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਐਲ.ਆਰ.) (ਸੁਪਰਾ), ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਆਰਟੀਕਲ 134ਬੀ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਯੋਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

27. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚਿੰਨਾ ਜੀਯਾਂਗਰ ਮੁੱਤ, ਤਿਰੁਪਤੀ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਵੀ. ਪੁਰੁਸੋਤਮ ਅਤੇ ਹੋਰ20$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤੀਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਰਟੀਕਲ 134A, ਆਰਟੀਕਲ 134B, ਆਰਟੀਕਲ 134C ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"12. ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤੀਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 123 ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਹਾ:

"ਆਰਟੀਕਲ 134-B ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਲਈ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਆਰੰਭਕ ਬਿੰਦੂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਰ ਦੀ ਮੌਤ, ਅਸਤੀਫਾ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਏਲੀਨੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ; ਜਾਂ, ਇੱਕ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਮੌਤ, ਅਸਤੀਫਾ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਆਰੰਭਕ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣਾ ਜਿਆਦਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਕੁਝ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਜਿਆਦਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋਵਾਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਆਰੰਭਕ ਬਿੰਦੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।"

28. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਅੱਗੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ:

"23. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁੱਤ ਦਾ ਮਹੰਤ ਮੁੱਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਵਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਵਿਲੇਖਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਏਲੀਨੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਂ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਕਤ ਏਲੀਨੇਸ਼ਨ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਲੀਨੇਰ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਏਲੀਨੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਏਲੀਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਹੀ

ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਸਥਾਈ ਲੀਜ਼ ਵੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇੱਕ ਏਲੀਨੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਂ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁੱਤ 'ਤੇ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਅਗਲੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਮੁੜ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। 1963 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਖੜਾ ਸੀ, ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਏਲੀਨੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਸੀ।"

29. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ ਧਾਰਾ 134ਬੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼:

"24. ਜਦੋਂ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਨੂੰ 1963 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਜਿਹੀ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਹੰਮਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੱਠ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅਲੀਨੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਈ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ 1963 ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੋਧ ਲਿਆਂਦੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਬੌਧ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਲੀਨੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲੇ ਮਹੰਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਾਂ ਇੱਕ ਟਰਮੀਨਸ ਕੁਓ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿੱਤ 96 ਵਿੱਚ ਕਾਲਮ 3 ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਨ: "ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਰ ਦੀ ਮੌਤ, ਅਸਤੀਫਾ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣਾ" ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ: "ਜਾਂ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਮੁਦਾਈ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ, ਜੋ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ"। ਸੋਧ ਦੇ ਸਾਫ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਲੀਨੇਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੁਕ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸੀਮਾ ਅਵਧੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ 1963 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਸੋਧ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਜੇ ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਲੀਨੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਂ ਮੱਠ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਰ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਮੌਤ, ਅਸਤੀਫਾ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਜੋ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ' ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਬੌਧ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਮਤੀ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਲੀਨੇਸ਼ਨ ਦੀ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਰ ਮੈਨੇਜਰ ਮੁਦਾਈ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਪਿਛਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਚਿੱਤ 96 ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨ ਬੇਗਾਨਗੀ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਹੈ ਇੱਕ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ. ਪਹਿਲਾ ਕਾਲਮ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

30. ਮਦਰਾਸ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਜਿਸਨੂੰ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੀ.ਓ.ਐਮ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 2031, ਮਿਤੀ 20 ਨਵੰਬਰ, 1961 ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੀ.ਓ.ਐਮ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 2264, ਮਿਤੀ 30 ਦਸੰਬਰ, 1967 ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ, ਮਦਰਾਸ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਨਾਮ ਸੁਬਰਮਣਯਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ21 SUPERSCRIPT, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਨੇ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ:

ਵਕਫ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਸੀਮਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਦੇ ਤੀਜੇ ਕਾਲਮ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਹੀ ਮੁਦਾਈ ਸੀ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕੇਵਲ 1953 ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ 1967 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਆਰਟੀਕਲ 96 ਦੇ ਤੀਜੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ 'ਮੈਨੇਜਰ ਨਿਯੁਕਤ' ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸੌਂਪਣ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਿੰਨਾ ਜੀਯਾਂਗਾਰ ਮੁੱਟ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"6. ਹੁਣ ਵਕੀਲ ਦਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵਕਫ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਰਟ. 96 ਦੇ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਤੀਜੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਸੋਚੇ ਗਏ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਐਸ. 42 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਸ. 43-ਏ ਵਕਫਾਂ ਐਕਟ 'ਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਨੇਜਰ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਮੈਨੇਜਰ' ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਅੰਤਮ ਸੰਬੰਧੀ ਹੈ, ਕਲਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਕਤ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਆਮ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਟਰਾਜਨ ਜੀ., ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਵਕਫਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਐਸ. 15(2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਐਸ. 15(1) ਵਕਫਾਂ ਐਕਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਆਮ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਉਸ ਰਾਜ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਉਸ ਬੋਰਡ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਅਧੀਨ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਕਫ ਬਣਾਏ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਬ-ਐਸ. (2) ਜਾਂ ਐਸ. 15, ਸਬ-ਐਸ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਾਮਾਨਤਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਕੁਝ ਖਾਸ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸ਼ਕਤੀ ਐਸ. 15(2)(ਐਚ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਫ ਦੀ ਖੋਈ ਹੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸ. 15(2)(ਆਈ) ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਵਕਫਾਂ ਐਕਟ 'ਤੇ ਐਸ. 15(1) ਅਤੇ 15(2) ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਜੁਲਿਆ ਅਸਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਬਜ਼ਾ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਜੋਂ ਬੋਰਡ ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ "ਪ੍ਰਬੰਧਕ" ਕਲਾ ਦੇ ਤੀਜੇ ਕਾਲਮ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਦੇ 96 ਨਵਾਂ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵਿਚ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਵਾਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਬਦ, "ਨਿਯੁਕਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਪ੍ਰਬੰਧਕ" ਕਲਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਾਧਾਰਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਆਮ ਅਰਥ।"

31. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕੀ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਉਚਿਤ। ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਹੈ 26.07.1934 ਨੂੰ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ। ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਿ ਇਹ ਨੰਬਰ 1476 'ਤੇ ਵਕਫ਼ ਅਲ ਔਲਾਦ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਮੁਤਵਾਲੀ ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ 16.02.1958 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਹੈ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ 1950 ਦੇ ਓਐਸ 1 ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 11.07.1962 ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਵਕਫ਼ ਸੀ. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸ਼ੀਆ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ਼ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ 26.07.1934 ਨੂੰ ਵਕਫ਼-ਅਲਾਲ-ਔਲਾਦ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕੀਫ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਸੀ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਵੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਖੋਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਵਕਫ਼ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ 1959 ਦੇ OS 421 ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਖਾਨ। ਇਹ ਸੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮਾਲੀਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਰਿਕਾਰਡ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਮੌਕੇ. ਦੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਭਾਵ, 14.10.1960 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਕਾਜ਼ਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਥਿਤ, ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹੱਕ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਅਪੀਲ 'ਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ, ਮਿਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਮਲਾ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ 25.09.1963. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਐਕਟ, 1953। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਏਕੀਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੈ ਅਫਸਰ, ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਜੋ ਦਬਦਬਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ. ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ, ਜਿਵੇਂ, ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ। ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਏ ਗਏ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਕਫ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਸਫਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਬਰਾਬਰ ਅਸਫਲ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ 29.01.1969 ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਡਰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ:

"3. ਮੈਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਕਫ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰਿਤ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿਰ ਸੀ। ਵਕਫ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿਰ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ-ਮਾਲਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਬਕਾ-ਮਾਲਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟਿੰਗ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਦਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ, ਵਕਫ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਰਜੀਦਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਔਚਿਤ ਸੀ। ਪਰ, ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਸਿਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ-ਮਾਲਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੇਸਟਿੰਗ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੂਮਧਾਰੀ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨਿਕਾਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕੋਰਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਰਜੀਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਟਾ ਦੇਣਾ। ਨਿਯਮਿਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਵਿੱਚ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਸੰਘਟਨ ਦੇ ਆਗਮਨ ਕਾਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

32. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ, ਵਿਜ਼., ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਇੱਕ ਬਹਾਲੀ ਅਰਜੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੋ ਮਿਤੀ 02.03.1972 ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਹਾਲੀ ਅਰਜੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਤਿੰਨੇ ਭਰਾ, ਵਿਚਕਾਰ 13.02.1974 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਕਫ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਬਹਾਲੀ ਅਰਜੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜੋ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਮਝੌਤਾ ਮਿਤੀ 13.02.1974 ਇਸ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਤੀ 12.09.1974 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤੀ।

33. 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"69. ਮੁਤਵੱਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜਾਂ ਮੁਤਵੱਲੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਰੋਕ। –

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਲੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇ ਜੋ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਮੁਤਵੱਲੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਗੈਰ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

34. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 49A ਅਤੇ 49B ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"49A ਵਕਫ ਦੀ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ- ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਾਧਨ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਕਫ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ-

(i) ਵਿਕਰੀ, ਗਿਫਟ, ਬੰਧਕ ਜਾਂ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ; ਜਾਂ

(ii) ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਕੇ ਬਗੈਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

49-ਬੀ. ਸੈਕਸ਼ਨ 49-ਏ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ।—(1) ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਪਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 30 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਗੈਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 49-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਸਥਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕੇ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਕਲੈਕਟਰ ਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹੇਗਾ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ—

(ਅ) ਇਸਨੂੰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਬ) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਆਖਰੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਨਿਵਾਸ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੁਸਪੱਸ਼ਟ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਲਗਾ ਕੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੁਸਪੱਸ਼ਟ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਲਗਾ ਕੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ: ਹੋਰ [ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਹੈ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਨੌਕਰ ਉੱਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਨਾਬਾਲਗ ਉੱਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਜਿਓਂ ਦਾ ਜਿਓਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਦੀ

ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(5) ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨਿਪਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਧੂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਖੁਦ ਨਿਪਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਾਧੂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।

(6) ਜਦੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗਾ।

35. ਧਾਰਾਵਾਂ 49A ਅਤੇ 49B ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਪੀ. ਐਕਟ 28 ਦੇ 1971 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 26.09.1974 ਨੂੰ ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਰੀ ਖਿਲਾਫ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਕਰੀ ਵੈਧ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਵੈਧ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਚਲਾਈ ਲਈ ਰਸਤਾ ਪਾਵੇਗਾ। ਕੀ ਇਹ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਵਾਜੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲੇਗਾ? ਕੀ ਇਹ ਬਰਾਬਰ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜੇ ਤੋਂ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ? ਨਤੀਜਤਨ, 13.09.1974 ਤੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਟਾਈਟਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ? ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ 01.01.1996 ਨੂੰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਸਾਲ 1997 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ, ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ?

36. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52, ਜੋ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਹੈ, ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 51(1), ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ, 2013 ਦੇ ਐਕਟ 27 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"51(1) ਵਕਫ ਦੀਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਤੋਹਫਾ, ਵਿਕਰੀ, ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਜੋ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਤੋਹਫਾ, ਵਿਕਰੀ, ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਮਸਜਿਦ, ਦਰਗਾਹ ਜਾਂ ਖਾਨਕਾਹ ਨੂੰ ਤੋਹਫਾ, ਵਿਕਰੀ, ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ।"

37. ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 51(1)(ਏ) ਨੂੰ 2013 ਦੇ ਐਕਟ 27 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਤੋਹਫਾ, ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਜਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਬਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਕਫਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 51 ਜਾਂ 56 ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੰਪਤੀ ਸਥਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੰਪਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕੇ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੀ ਚੁਕੌਤੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ।

38. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ 01.01.1996 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਧਾਰਾ 52 ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਭੇਜ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 51 ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਕਰੀ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਕਰੀਆਂ 01.01.1996 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 14.10.1960 ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 13.09.1974 ਹੈ।

39. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਰੱਦ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"112. ਰੱਦ ਅਤੇ ਬਚਾਅ। —(1) ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 (29 ਦਾ 1954) ਅਤੇ ਵਕਫ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1984 (69 ਦਾ 1984) ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਕਤ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਲਈ ਗਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਅਨੁਰੂਪ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਲਈ ਗਈ ਹੋਵੇ।

(3) ਜੇਕਰ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ, ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਲਈ ਗਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਲਈ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਉਸ ਦਿਨ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।"

40. 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49B ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਨਾਲ ਪਰੀ ਮੈਟੇਰੀਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49A ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49A ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51(1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 49A ਅਤੇ 49B ਨੂੰ 1971 ਦੇ ਐਕਟ 28 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ 1974 ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 49A ਅਤੇ 49B ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਸੱਚਮੁੱਚ, ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 49B ਅਧੀਨ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 112(3) ਅਧੀਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਰੱਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਧਾਰਾ 49A ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਧਾਰਾ 49B ਹੈ। ਉਸ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਤੋਂ ਬਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਧਾਰਾ 112(3) ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 52 ਹੋਵੇਗੀ, ਨੂੰ ਸਟੈਚਿਊਟ ਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

41. ਪਰ ਫਿਰ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49B ਅਧੀਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਏ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 112(3) ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੇ ਕਾਰਣਾਂ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੋਰ ਪੱਖੀ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣਗੇ।

42. ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਕਫ-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ, 1913 ਨੇ ਵਕਫ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਕਫ-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1936 ਦਾ ਐਕਟ ਜਾਂ 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਹਰੀਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਵਕਫ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਵਕਫ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਣੀ ਸੀ।

43. ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਵਕਫ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 26.07.1934 ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਵਕਫ-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਹੈ। ਵਕਫ-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਬਦੁਲ ਫਤਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸ਼ਾਕ ਬਨਾਮ ਰੁਸੋਮੀ ਧਾਰ ਚੌਧਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਚੈਰਿਟੀ ਭਰਮਜਾਲ ਹੈ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ, 1913 ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਕਹੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 4 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"3. ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲਈ: -

(ਅ) ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਵੰਸਜਾਂ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਸਹਾਰਾ ਲਈ ਅਤੇ

(ਬ) ਜਿੱਥੇ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਹਨਫੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਸਹਾਰਾ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਲਾਭ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਥਾਈ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੈ।

4. ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਕਫ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਲਾਭ ਪਰਿਵਾਰ, ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

44. ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(e) ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ:

"2(e) 'ਵਕਫ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਕਫ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1913 ਦੇ ਐਸ.3 ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਭ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਲਈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

45. 1923 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਨੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵੇਰਵੇ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। 1923 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਆਡਿਟ ਅਤੇ ਖਰਚ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਨੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਅਧੀਨ। ਯੂਨਾਈਟਡ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸਿਜ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਆਗਰਾ ਅਤੇ ਅਵਧ ਦੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸਿਜ਼, 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“2(1) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਹੋਰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਕਫਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹੋਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਯੂਨਾਈਟਡ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸਿਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।

(2) ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ:-

(i) ਇੱਕ ਵਕਫ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਕੁਲ ਆਮਦਨ ਦਾ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਾਜਸਵ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਸੈਸਾਂ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਕਫ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਆਮਦਨ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਕਫ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ:

(ii) ਇਹਨਾਂ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵਕਫ:

(a) ਵਕਫ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ,

(b) ਵਕਫ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਬਰਸੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦੀ ਉਜਾਗਰ,

(c) ਨਿੱਜੀ ਇਮਾਮਬਾੜਾ, ਮਕਬਰੇ ਅਤੇ ਕਬਰਸਤਾਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ,

(d) ਵਕਫ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਵਕਫ ਇੱਕ ਹਨਫੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ

(iii) ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਕਫਸ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਦਾ ਮੁਤਵੱਲੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਖੁਦ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਫਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਫ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਲਈ ਉਹ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝੇ।

ਵਿਆਖਿਆ-ਇੱਕ ਵਕਫ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਧੀਨ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ।”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

46. 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਨੇ 'ਵਕਫ' ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"3(1) 'ਵਕਫ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਰਵਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਵਕਫ ਦੀ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"

47. 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 38 (1) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ:

"381(1) ਹਰ ਵਕਫ, ਚਾਹੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚਾਹੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਸੈਕਟ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਸੈਕਟ ਨਾਲ ਵਕਫ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

48. ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਫਜਲੁਲ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਏਸਟੇਟਸ ਏਕੁਇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1953 ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਵਕਫ 'ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਅਤੇ 'ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ:

"13. ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ 1913 (6 ਦਾ 1913) ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਇਸਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟਾਂ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦ "ਵਕਫ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸਾ ਇਸ ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਵਕਫ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਵੈਧਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ।

14. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਕਫਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਵਕੀਫਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਕੀ ਸੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾਨ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਦੀ ਬਹਾਨਾਬਾਜ਼ੀ, ਵੈਧ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣ ਗਏ। ਪਰ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸ਼ਬਦ "ਦਾਨ" ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਦੇਣ ਨੂੰ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਤੋਹਫਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਤੋਹਫਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਦਾਨਪੁਣ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਭਲੇ ਹੀ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਾਇਦ ਮੋਹੀਉਦੀਨ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਸੋਫੀਆ ਖਾਤੂਨ [44 ਸੀਡਬਲਿਊਐਨ 974] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ 1913 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਰੀਆ ਐਕਟ 1937 ਨੇ "ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਅਰਥ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ।"

49. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਵਕਫ-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਫੈਸਲਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ 'ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦਾਨਪੁਣ ਉਦੇਸ਼' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

50. ਵਕਫ਼ ਦਾ ਸਵਾਲ 26.07.1934 ਨੂੰ ਤਾਰੀਖ਼ਿਤ ਹੈ। 1936 ਦਾ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕਫ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 2(2) ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਕੁਝ ਵਕਫ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਕਫ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਕੁਲ ਆਮਦਨ ਦਾ 75

ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਕਫ਼ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵੰਸਜਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 38(1) ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰ ਵਕਫ਼, ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚਾਹੇ ਉਹ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ, ਜੋ ਵਕਫ਼ 16.07.1934 ਨੂੰ ਤਾਰੀਖ਼ਿਤ ਸੀ ਉਹ ਵਕਫ਼-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ, ਧਾਰਾ 2(2)(i) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 38(1) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਕਫ਼ ਜੋ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1936 ਦਾ ਐਕਟ ਕੁਝ ਵਕਫ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 38 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਫ਼ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ (i) ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ii) ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 16.07.1934 ਨੂੰ ਤਾਰੀਖ਼ਿਤ ਵਕਫ਼ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 38 ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ।

51. ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਐਸ. ਪਟਵਾਲੀਆ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਵਕਫ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਵਕਫ਼ ਨੇ ਸਿਰਫ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਵੰਸਜਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ, ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਪ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿਰਫ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ, ਤੱਕ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰਕਮ ਦੇ 500 ਰੁਪਏ ਮੁਆਜ਼ਿਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਇਮਾਮਬਾੜਾ ਵਿੱਚ ਲਾਈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਸ ਮਹੀਨੇ ਮੁਹੱਰਮ ਦੇ ਮਜਲਲੇ ਅਸ਼ਰਾ ਲਈ ਖੈਰਾਤੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਬਾਕੀ ਧਾਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵੰਸਜ ਮੁੱਕ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਖੈਰਾਤੀ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

52. ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ
ਯੂ.ਪੀ. ਸੁੰਨੀ ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਸਨ ਜਹਾਂ
ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ23SUPERSCRIPT ਨਾਲ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਪਿਆ ਕਿ
ਵਕਫ-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ,
1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(11) ਵਿੱਚ 'ਵਕਫ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ
ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 3(11) ਵਿੱਚ 'ਵਕਫ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਸੀਮਿਤ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਭਾਵ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਮਦਨ ਲਈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

“5.... ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਮਰਪਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਭਾਵ, ਲੌਕਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦੇ ਕਰਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸਮਰਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ-ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਆਮਦਨ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ। ਪਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਕਫ

ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹਨ 'ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ'। ਆਮਦਨ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਆਵੰਟਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਲਾਟ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਕਫ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੀ ਹੈ, ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਕਫ ਜਾਂ ਸਮਰਪਣ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਅਣਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(11) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵਿਅਵਹਾਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ

53. ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਲੱਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਮਰਪਣ ਤੋਂ ਘਟਾਉ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

54. ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮੂਲ ਵਕਫ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਲੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਲਗਭਗ 100 ਬਿਘਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ, ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤਰਕ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਅਵੈਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭਟਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਸੀ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦੀ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਬਚੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ) ਅਗੇ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਆਦੇਸ਼, 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਟਡ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਬਾਰੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਮੁੜ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

55. ਦੋ ਸਵਾਲ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੋਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਟਰੱਸਟੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਾਰਥੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਇਹ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

56. ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਾਰਥੀ ਵਕਫ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਲਾਭਾਰਥੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਕਫ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈ। ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਮਾਈਟੀ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨਸ਼ਾ, ਅਰਥਾਤ, animus possidendi ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ। ਕੀ ਲਾਭਾਰਥੀ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫਿਦੂਸੀਅਰੀ ਕਸਬਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਫਿਦੂਸੀਅਰੀ ਕਸਬਤੀ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ? ਲਾਭਾਰਥੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭਾਰਥੀ

ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਕਾਰਨ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ, ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਲਾਭਾਰਥੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੂੰਕਿ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਅਲਮਾਈਟੀ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ animus ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਾਫੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਰੇ ਸਹ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਸਫਲ ਐਸਟਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

57. ਅਸੀਂ "ਮੁੱਲਾ ਉੱਤੇ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ" (22ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ) ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

“207. ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ. ਇਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਬਿਨਾਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ, ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।”

58. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੇਖਕ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 51(1) ਵੱਲ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਇਕ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2013 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 51 ਵਿੱਚ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (1A) ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤੀ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਬਦਲਾਅ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਲੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਕਫ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਵਿਕਰੀ ਖਿਲਾਫ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ "ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਏਲੀਨੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਕਨ" ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਜਿਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ, 1929 ਦੇ ਐਕਟ 1 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਧਾਂ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਐਕਟ (ਸੀਮਾਂਕਨ ਐਕਟ, 1908) ਦੇ ਸ. 10 ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 2 ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਲੇਖਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਟਸ. 48B, 134A, 134B ਅਤੇ 134C ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।”

59. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀਮਾਂਕਨ ਐਕਟ, 1908 ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 134B ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਭਾਵ, ਆਰਟੀਕਲ 96 ਦੇ ਸੀਮਾਂਕਨ ਐਕਟ, 1963 ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

60. ਅਨੀਸੁਰ ਰਹਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਅਬੁਲ ਹਾਇਤ24$_{SUPERSCRIPT}$, ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਂ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“7. ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ, 2ਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 274 'ਤੇ, ਉਕਤ ਕੋਲਕਾਤਾ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਨਾ 282 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਏਲੀਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾਂਕਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਨਾ 282 'ਤੇ ਉਧਾਰਨ ਦੇਣ ਲਈ:

“ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਸਿਦਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤਬਾਦਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਰਜ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੀ ਪੈਸ਼ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।”

8. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 144 ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 134B ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਰਜ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੀ ਪੈਸ਼ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸੀ।

9. ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਰਜ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਰਟੀਕਲ 134B ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਆਰਟੀਕਲ ਇੱਕ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਮਝਦਿਆਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਉਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ 1946 ਕੈਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ 1929 ਦੇ ਸੋਧ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਰਜ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਓੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦਾ ਜੀਉ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਂਦਰ ਜੇਨਾ, ਏਆਰ 1961 ਓੜੀਸਾ 102 ਵਿੱਚ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਰਜ ਤਬਾਦਲੇ ਆਰਟੀਕਲ 134B ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ; ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਮਦਰਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਵੀ. ਰਾਜਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਨੁਜਮ ਅਯੰਗਾਰ, ਏਆਰ 1963 ਮਦ 213 ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 4 ਅਤੇ 5 ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਹੈ।"

61. ਇਸ ਲਈ, ਜੋ ਸਿਦਾਂਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਅਧੀਨ ਆਵੇ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੁਆਰਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਵਕਫ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਨਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਰਜ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਖਾਰਜ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁੱਲਾ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਵਿਜ਼., ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ, ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਵਸੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 134B ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਕਫਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਥੇ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਬਾਦਲਾ ਖਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ

62. ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਕਿ 1974 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਸੌਦਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਸਾਹੂ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਐਲ.ਆਰ.) (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਅਨੀਸੁਰ ਰਹਮਾਨ (ਸੁਪਰਾ) ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਸੌਦੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਗਾਊ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

63. ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਵਕਫ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਕੇ) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"2(ਕੇ) "ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਤੋਂ ਕੋਈ ਧਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(i) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ, ਇਦਗਾਹ, ਇਮਾਮਬਾੜਾ, ਦਰਗਾਹ, ਖਾਨਕਾਹ, ਪੀਰਖਾਨਾ ਅਤੇ ਕਰਬਲਾ, ਮਕਬਰਾ, ਕਬਰਸਤਾਨ ਜਾਂ ਵਕਫ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਾਂ ਵਕਫ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ;

(ii) ਵਕਫ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵੰਸਜ ਅਤੇ ਮੁਤਵੱਲੀ;

64. ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਕਫ ਵਿੱਚ "ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ" ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 2(ਕੇ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਹ ਧਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਾਭ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਕਫ ਦਾ ਵੰਸਜ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਛਾਲ ਹੈ। ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆ ਰਹੇ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

65. ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਦਾ ਲਾਭਾਰਥੀ ਇਕ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ? ਸ਼ਬਦ 'ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ', ਅਜਿਹਾ ਹੀ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ' ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 88, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਦਿਤਿਆ ਬੰਦੋਪਾਧਿਆਇ ਅਤੇ ਹੋਰ25$_{SUPERSCRIPT}$, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਪੁਸਤਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 ਦੀ ਧਾਰਾ 8(1)(ਈ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"38. ਸ਼ਬਦ "ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ" ਅਤੇ "ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ" ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਦਾਇਤਵ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

38.1.ਬਲੈਕਸ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (7ਵੀਂ ਐਡੀ., ਪੰਨਾ 640) "ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ" ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ।—ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਬੰਧ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੂਜੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ—ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਰੱਸਟੀ-ਲਾਭਾਰਥੀ, ਗਾਰਡੀਅਨ-ਵਾਰਡ, ਏਜੰਟ-ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਅਤੇ ਵਕੀਲ-ਕਲਾਇੰਟ—ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਭਰਦੇ ਹਨ: (1) ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੂਜੇ ਦੀ ਵਫਾਦਾਰ ਅਖੰਡਤਾ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪਹਿਲੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, (2) ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, (3) ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਇਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ (4) ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਲਾਇੰਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਟਾਕਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਾਹਕ।"

xxx xxx xxx

39. ਸ਼ਬਦ "ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ" ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾਪਨ ਦਿਖਾਏ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਜੋ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। "ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ (ਲਾਭਪਾਤਰੀ) ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ(ਾਂ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ) 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ (ਲਾਭਪਾਤਰੀ) ਲਈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਜਾਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਣਤਾ ਦਾ

ਵਰਤਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੇ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

40. ਕੁਝ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਸਮਝਦਿਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ: ਇੱਕ ਸਾਝੇਦਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜਾ ਸਾਝੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਲਿਕ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮਚਾਰੀ। ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦੇ ਰਾਜ਼ ਜਾਂ ਮਾਲਿਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਮਾਲਿਕ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਲਿਕ, ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਵਜੋਂ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮਾਲਿਕ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ।

66. ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਚਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਡੂਸ਼ੀਅਰੀ ਸੰਬੰਧ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਲਮਾਈਟੀ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਵਕਫ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਢਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਲਾਭਾਰਥੀ ਟਰੱਸਟੀ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

“14. ਟਰੱਸਟੀ ਲਾਭਾਰਥੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਰਲੇਖ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ-ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਭਾਰਥੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਰਲੇਖ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।”

67. ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਲਾਭਾਰਥੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ।

68. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ, ਪਿਛਲਾ ਮੁਤਵੱਲੀ, ਯਾਨੀ, ਕਾਸਿਮ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉੱਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 96 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਟਰਾਂਸਫਰਰ ਨੇ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਖਾਲੀਪਨ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਲੋਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਨੇ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

69. ਧਾਰਾ 107 ਦਾ ਤਰਕ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਬਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ, ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਧਾਰਾ 107 ਦਾ ਐਕਟ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ,1963 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

70. ਐਕਟ 01.01.1996 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ 14.10.1960 ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈ ਗਈ। ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ 26.09.1974 ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 96 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਟਰਾਂਸਫਰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 65 ਦੀ ਅਰਜੀ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ 1974 ਵਿੱਚ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈ ਗਈ ਸੀ ਸਾਡੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਧਾਰਾ 96 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕੋ ਹੋਰ ਧਾਰਾ, ਧਾਰਾ 65 ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 65 ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਟਰਾਂਸਫਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਯਾਨੀ 1986 ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਿਰਲੇਖ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ

71. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਜੋ ਸੀਮਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਸੀ. ਬੀਪਾਥੁੰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵੇਲਾਸਰੀ ਸ਼ੰਕਰਨਾਇਆ ਕਡੰਬੋਲਿਥਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ). 1997 ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਵਜੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਚੀਜ਼ ਮੁੜ ਜਿਉਂਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਟੀ. ਕਾਲੀਆਮੁਰਥੀ (ਉਪਰੋਕਤ):

“40. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਹੁਣ ਆਓ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਅਚਰਜ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਟੈਚਯੂਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਸੰਚਾਲਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਜਿਹਾ ਨਤੀਜਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਉਹ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟਸ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਹ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਾਰਣ ਕਾਰਵਾਈ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਪਵਾਦ ਵੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਾਰ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਅਰਜਿਤ ਵੱਡਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।”

72. ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 52 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਬਾਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਟੀਕਲ 65 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 96 ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਧਾਰਾ 52 ਹੋਵੇ, ਜੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਟੀ. ਕਾਲੀਆਮੁਰਥੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

73. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਯੋਗਤਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਠਾਉਣਗੀਆਂ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਤਮਨਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate